

Артър Кларк

Съзвездието Лайка

Яростното лаене в първия миг само ме ядоса. Обърнах се на другата страна и сънливо промърморих:

– Млъкни, глупав пес.

Но сънливостта ми продължи само част от секундата; веднага напълно се разсъних, върна се съзнанието ми, а с него дойде и страхът. Страхът от самотата, страхът от умопомрачаването.

Боях се да отворя очи, боях се да погледна. Разумът ми казваше, че нито едно куче още не е стъпвало на повърхността на този свят, че от Лайка ме делят двеста и петдесет хиляди мили пространство, нещо повече – пет години време.

– Присънило ти се е – казах си сърдито. – Не ставай глупак! Боядисани стени, това е всичко, което ще видиш.

Разбира се, така и беше. Мъничката кабина е празна, вратата плътно затворена. Бях сам със спомените си, във властта на някаква неясна печал, която често завладява човека, когато яркият сън се сменя със смътната действителност. Усещането за загуба беше толкова горчиво, че ми се прииска отново да заспя. Добре, че устоях: в този миг сънят бе равносилен на смърт. Но аз не подозирах това още пет секунди – цяла вечност, през която се бях пренесъл на земята, търсейки утешение в миналото.

Откъде се взе Лайка, тъй и не успяхме да установим, макар че сътрудниците на обсерваторията разпитваха всички свои познати, а аз дадох няколко обявления във вестниците на Пасадена. Намерих я самотна, изоставена край шосето една лятна вечер, когато пътувах за Паломар. Не обичах кучета, въобще не обичах животни, но не можех да оставя безпомощното мъничко същество на произвола на съдбата, олицетворявана от профучаващите автомобили. Подписах отвращението си, като съжалявах, че нямам ръкавици, взех я и я натиках в багажника. Никак не ми се искаше да рискувам облицовката на новичката си кола, а в багажника, мислех си, кучето не може да направи кой знае какви поразии. И събърках.

Спрях пред „Манастира“ (къщата, в която живееха астрономите и където щях да прекарам следващата седмица) и без особен възторг разгледах находката си. Отначало смятах да дам кученцето на пазача, но то заскимтя и отвори очи. Гледаше ме тъй безпомощно, тъй доверчиво... С една дума, предадох се.

После понякога съжалявах, наистина не особено дълго. Аз не

подозирах колко главоболия може да причини едно малко куче, нарочно и неволно. Сметките за почитване и поправки растяха; особено си изпащаха чорапите ми и астрофизическото списание. Но в края на краищата Лайка се научи да се държи прилично и в къщи, и в обсерваторията. Като че от всички кучета тя единствена е посещавала купола, където се намира двестадоимовият телескоп. Там тя можеше с часове да лежи в някое усамотено ъгълче, докато аз в клетката се занимавах с насочването; достатъчно ѝ бе да слуша гласа ми. Другите астрономи също се бяха привързали към нея (името „Лайка“ предложи нашият физик, старият Андерсън), но от самото начало тя разбра, че е мое куче и никого друго не слушаше. Впрочем тя и на мен не винаги се подчиняваше.

Лайка израсна: стана великолепно куче. Тя бе почти чиста вълча порода и, изглежда, заради това „почти“ я бяха захвърлили. (И досега ме хваща яд, като си спомня, а може би напразно, та аз всъщност не зная как точно е било). Ако не се смятат двете тъмни петна над очите, тя беше тъмносива с мека като коприна козина. С наострени уши изглеждаше необикновено умна и любознателна. Когато обсъждахме с колегите видовете спектри или еволюцията на звездите, готов бях да повярвам, че Лайка следи внимателно разговора ни.

До ден днешен не мога да разбера защо се привърза така към мен; дори сред хората аз имам твърде малко приятели. Но когато се връщах след дълго отсъствие в обсерваторията, Лайка полудяваше от радост, скачаше, изправяше се на задните си лапи и опираше предните на раменете ми (тя свободно ги достигаше), а радостното ѝ скимтене съвсем не подхождаше за могъщия ѝ ръст. И аз вече гледах да не заминавам за дълго; при дългите пътешествия не можех да взимам кучето със себе си, но при по-късите пътувания тя винаги ме придружаваше. Лайка беше с мен и тогава, когато заминах на север, за да участвам в оня злополучен семинар в Беркли.

Приютиха ни мои приятели от университета. Те бяха извънредно учтиви хора, но присъствието на такова чудовище в дома им явно не ги особено зарадва. Постарях се да убедя домакините, че Лайка ще се държи безупречно; те твърде неохотно ми разрешиха да я държа в стаята.

– Тази нощ можете да не се страхувате от крадци – казах им аз.

– В Беркли няма крадци – ми отговориха те.

Но посред нощ за миг ми се стори, че все пак те са се излъгали. Разбуди ме яростен лай и скимтене, само веднаж бях чувал от Лайка такова нещо – когато за първи път видя крава и не можа да разбере що за същество е това. Ругаейки, отметнах юргана и потънах в мрака на

непознатия дом. Най-важното е да усмиря Лайка, за да не разбудя домакините, ако вече не съм закъснял. Крадецът, разбира се, отдавна ще да е офейкал. Много ми се искаше да е така...

Няколко секунди стоях до електрическия ключ на площадката пред стълбите. Да запала или да не запала? Най-сетне кряснах: „Лайка, мълкни!“ – и натиснах копчето; ярка светлина заля хола долу.

Лайка бясно дращеше по вратата, като продължаваше да скимти и да лае.

– Ако ти е нужно да се поразходиш – сърдито й казах аз, – никак не е необходимо да вдигаш такава врява!

Слязох, дръпнах резето и кучето като ракета изскочи навън.

Беше тихо, вятър нямаше, лунният сърп се бореше със санфранциската мъгла. Стоях в мъглата, гледах светлините на града отвъд залива и чаках да се върне Лайка, да я наругая за държанието й. Все още чаках, когато за втори път през двадесетото столетие се пробудиха от сън тучкашните подземни сили.

Колкото и да е странно, не се изплаших, поне в първия миг. Помня, че преди да осъзная напълно бедата, две мисли се мярнаха в главата ми: „И тия геофизики – казах си – можеха поне някак да ни предупредят.“ И се учудих: „Никога не съм мислил, че при земетресение има такъв шум!“

Почти в същия миг усетих много силен трус. Какво се случи после, предпочитам да не си спомням. Спасителите успяха да ме отведат чак на другия ден. Отказвах да се разделя с Лайка. Гледах разрушената къща, в която лежах телата на моите приятели, и съзнавах, че дължа живота си на Лайка. Но нима можех да искам от пилотите на самолета да разберат това? Не ги упреквам и че ме взеха за луд: толкова нещастници скитаха сред развалините и пожарищата...

Оттогава с Лайка сме се разделяли най-много за няколко часа. Казавах ми – и аз напълно вярвам, – че все по-малко се интересувам от обществото на хората, въпреки че не бях станал отшелник или мизантроп. Звездите и Лайка запълваха целия ми ден. Често скитахме с нея из планините, това беше най-щастливото време в живота ми. И само един облак помрачаваше хоризонта: аз знаех, за разлика от Лайка, че щастието ни скоро ще свърши.

Прехвърлянето се подготвяше вече от десет години. Още в шестдесетте години беше признато, че Земята е неподходящо място за астрономически обсерватории. Дори на Луната малагабаритните навигационни уреди надминаха възможностите на всички телескопи, с които се

наблюдаваше Космосът през мрака и мъглата на земната атмосфера. Залезе славата на Маунт Уилсън, Паломар, Гринуич и на другите знаменити обсерватории. Те още се използваха за обучаване, но изследването на неизвестното трябваше да бъде пренесено в Космоса.

И аз бях длъжен да замина. Бяха ми предложили длъжността заместник-директор на обсерваторията обратната страна на Луната. За няколко месеца щях да разреша проблемите, над които си блъсках главата вече много години. Извън пределите на атмосферата щях да узная какво значи изведнъж да прогледнеш, след като си бил спял.

Разбира се, и дума не можеше да става да взема със себе си Лайка. На Луната допускаха само опитни животни; навярно щяха да минат още десетки години, преди да разрешат да взимаме със себе си любимците си, пък и за откарването и изхранването им там щеше да е нужно цяло състояние. Аз пресметнах, че моята – съвсем не малка! – заплата никак няма да ми стига: Лайка бе свикнала да изяжда по два фунта месо на ден.

Трябваше да избирам: или да остана на Земята и да се откажа от кариерата на учен, или да замина на Луната и да се откажа от Лайка.

В края на краищата тя беше само едно куче. След десетина години Лайка ще умре, дотогава аз мога да достигна върха на кариерата си. Нито един здравомислещ човек не би се колебал; все пак аз се колебаех и ако досега не сте разбрали защо, едва ли бих могъл да ви обясня.

Присъдата беше произнесена задочно. До последната седмица не бях решил още какво да правя с Лайка. И когато доктор Андерсън предложи услугите си да се грижи за нея, аз равнодушно се съгласих като дори забравих да му благодаря. Старият физик и жена му бяха обикнали още от първия ден Лайка; боя се, че са ме помислили за безчувствен и безсърдечен човек. А всъщност беше точно обратното.

За последен път се разходихме с нея по хълмовете, после я предадох на Андерсънови и повече не я видях.

Отлитането се забави почти цяло денонощие, чакахме да утихнат силите магнитни смущения и все пак активността на радиационните пояси бе толкова голяма, че излетяхме през „кладенеца“ над Северния полюс. Безтегловността е винаги неприятна, а освен това бяхме замаяни от антирадиационните лекарства. Когато отново започнах да проявявам интерес към обкръжаващата ме действителност, корабът бе вече над обратната страна на Луната; не видях как Земята изчезна зад хоризонта. И не съжалявах кой знае колко за това, тогава не ми се искаше да си спомням за миналото, предпочитях да мисля само за бъдещето. Чувството за

вина не ме напускате: бях изоставил съществото, което ме обичаше и ми вярваше. С какво съм по-добър от тези, които бяха захвърлили малкото кученце на прашното Паломарско шосе?

Вестта, че е умряла, дойде след месец. И то без никаква видима причина. Андерсънови направили всичко за нея и силно тъгували. Лайка просто не искала да живее вече. Няколко дни и на мен ми идваше мисълта да сложа край на живота си, но трудът е велико лекарство, а моята програма бе особено напрегната. Да забравя Лайка, не можех, но постепенно спомените престанаха да бъдат болезнени.

Защо се бяха върнали с такава сила сега, след пет години, на обратната страна на Луната?... Още мислех за това, когато неочаквано зданието се разтресе сякаш от могъщ удар. По-нататък действах, без да разсъждавам, ръцете ми сами затвориха херметичния шлем на аварийния скафандър, когато изведнъж колоните се разклатиха и стената зина, като пусна на свобода свиятия въздух. Благодарение на това, че бях натиснал автоматично копчето за обща тревога, загубихме само двамина, въпреки че трусът – най-силният регистриран досега на обратната страна – разруши и трите херметични купола на обсерваторията.

Нужно ли е да казвам, че не вярвам в свръхестествени сили. Всичко може да се обясни много просто, стига човек да разбира малко от психология. По време на второто санфранциско земетресение Лайка не беше единственото куче, усетило близката беда; известни са много такива случаи. И когато будното ми подсъзнание е доловило първите слаби вибрации в недрата на Луната, тогач са се събудили свързаните със спомените асоциации.

Човешкият разум избира понякога най-необичайни пътища, той знаеше какъв сигнал най-бързо ще стигне до съзнанието ми. Това е всичко. Разбира се, може да се каже, че и в двата случая ме е разбудила Лайка, но в това няма никаква мистика, никакъв странен зов през бездната на времето и пространството, защото тя не може да бъде преодоляна нито от човек, нито от куче.

В друго може да не съм, но в това поне съм уверен. И понякога, случва се, събудя се в лунното безмълвие и си мечтая сънят ми да продължи още няколко секунди, за да мога още веднаж да надзърна в тези ясни кафяви очи, изпълнени с безкористна, чиста любов, равна на която не намерих никъде – нито на Луната, нито на другите светове.

КРАЙ

© 1962 Артър Кларк
© 1966 Цвета Пеева, превод от руски

Arthur Clarke
Dog Star, 1962

Сканиране: ???
Редакция: Mandor, 2008 (#)

Публикация

Списание „Космос“ бр.5/1966 г.
Превод: Цвета Христова, 1966

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7149>]